

Wenkenblad
Kampeerterreinen
met een overzicht
van Kampeerterreinen

Bouw
Advies
Toegankelijkheid

Speciale dank aan Diny Visser, Ineke Korver (MIMAX Woerden) en Alex Schreijer

Heeft u opmerkingen, aanbevelingen of suggesties waarmee dit wenkenblad verbeterd kan worden ?
Of heeft u fotomateriaal of filmpjes om de tekst te ondersteunen ?

Wij horen deze graag van u !

Neem contact op met
batutrecht@telfort.nl

Wenkenblad Kampeerterreinen

1e druk 23 augustus 2011

Auteur J.J.M. Haug

Bouw Advies Toegankelijkheid
Sjanghaidreef 1
3564 JN Utrecht

tel 06 50 846 154
E-mail batutrecht@telfort.nl
Web www.batutrecht.nl

INHOUD

INLEIDING	2
1. KAMPEREN MET EEN HANDICAP	3
2. PARKEERGELEGENHEID	3
3. PADEN	4
3.1 Bereikbaarheid voorzieningen	4
3.2 Ommetje	4
3.3 Breedte van paden	4
3.4 Hellingen in paden	5
3.5 Opritten	6
3.6 Materialen voor paden	6
3.7 Herkenbaarheid toegankelijke paden	6
4. KAMPEERPLAATSEN	7
4.1 Locatie van de standplaatsen	7
4.2 Elektriciteitsvoorziening	7
5. TERREIN	7
5.1 Grasmatten	7
6. RECEPTIE	7
7. KANTINE/RESTAURANT	8
8. KAMPWINKEL	9
9. WASSERETTE	9
10. TOILET	10
10.1 Rolstoeltoegankelijk toilet	10
10.2 Aanpassen bestaande toiletgroep	11
11. WAS- EN TANDENPOETSRUIMTE	12
12. DOUCHE	12
12.1 Rolstoeltoegankelijke doucheruimte	12
12.2 Aanpassen bestaande douchegroep	13
13. TOT SLOT	13
BIJLAGE	14
14. ENKELE TECHNISCHE UITWERKINGEN	14
14.1 Deuren	14
14.2 Gangen	15
14.3 Bedieningselementen	15
14.4 Liften	15
14.5 Trappen	16
OVERZICHT TOEGANKELIJKE KAMPEERTERREINEN	17
ADRESSEN	18
LITERATUUR	18

VOORWOORD

Elke camping die open wil staan voor kampeerders met een handicap, moet zorgen dat iedereen gebruik kan maken van alle voorzieningen op het terrein.

Niet met overbodige luxe, dat werkt niet. Maar met toegankelijkheid.

Mensen in een rolstoel die de uitdaging willen aangaan om te kamperen, die moet je koesteren.

Met een toilet en doucheruimte waar iemand met een rolstoel echt gebruik van kan maken.

Met een stroomaansluiting bij de kampeerplaats, met verharde paden op het terrein. Liefst met vlakke horizontale paden, eventueel met flauwe hellingen.

Wij zijn als bestuur al menige camping langs gegaan die rolstoeltoegankelijk zou zijn.

Dat is ons nogal eens tegengevallen.

Wanneer er weinig gebruik wordt gemaakt van een rolstoeltoegankelijk toilet cq. doucheruimte wordt zo'n ruimte al snel omgeturnd als berghok voor bezems en andere attributen.

Voor onze achterban is het verschrikkelijk belangrijk dat zij ervan op aan kunnen, dat al deze voorzieningen bruikbaar zijn !

Dankzij onze stichting kunnen wij onze deelnemers en bezoekers aan onze open dagen attenderen op toegankelijke kampeerterreinen.

Heel veel deelnemers weten om te gaan met problemen als zij kamperen vandaar dat zijzelf heel wat uitvindingen doen, om toch te kunnen en te blijven kamperen.

Vandaar Handicamp. Alles kan ! Ook op extreem gebied, waar niets is.

En wij laten zien hoe.....

Martin van Raamsdonk
(voorzitter stichting Handicamp)

INLEIDING

Veel mensen vinden het heerlijk om er een paar dagen tussenuit te zijn. Het maakt niet uit of je wel of geen handicap hebt. Sommige mensen kiezen voor een geheel verzorgde vakantie in een hotel, anderen kiezen voor een avontuurlijker vakantie zoals bijvoorbeeld kamperen. Heerlijk buiten, in je tent, je caravan of je camper.

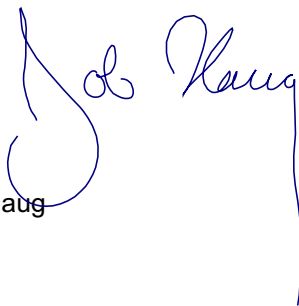
Voorzieningen voor gehandicapte kampeersers zijn volop in ontwikkeling.

Naast specifieke aanpassingen van tenten en auto's waar de kampeersers zelf voor zorgen, is het belangrijk dat er bij de inrichting van kampeerterreinen rekening wordt gehouden met mogelijke wensen van gehandicapte kampeersers.

Het is niet zo dat een heel terrein moet worden aangepast, maar wanneer er goed berijdbare voetpaden en toegankelijke en bruikbare voorzieningen zijn, is het aangenaam toeven.

Ook is het belangrijk dat kampeersers goed geïnformeerd worden wat wel en wat niet mogelijk is. Naast schriftelijke informatie raden wij aan om met behulp van een uitgebreide fotoreportage mensen te informeren.

Veel succes

Job Haug

1. KAMPEREN MET EEN HANDICAP

Voordat we ons richten op specifieke voorzieningen, moeten wij ons eerst afvragen wat er nu zo bijzonder is wanneer mensen met een handicap kamperen. Heel kort 'eigenlijk niets'!

Mensen die kamperen kiezen voor een camping die ze toevallig tegenkomen of ze zoeken een camping uit één van de vele gidsen of via het internet.

De één zoekt naar een camping met een zwembadvoorziening en een disco voor de kinderen, de ander zoekt een rustige camping waar weinig voorzieningen zijn. De meeste mensen komen met een auto en een enkeling komt met een fiets of wandelend. Dit geldt ook voor mensen met een handicap.

Je komt het terrein op, je meldt je bij de receptie en je zoekt vervolgens een mooi plaatsje voor je tent of caravan. Sommige mensen willen een plaatsje achteraf en andere willen liever dichtbij het sanitair zitten. Dit geldt voor iedereen, ook voor mensen met een handicap. Soms heeft iemand meer ruimte nodig bijvoorbeeld wanneer iemand met een rolstoel van een toilet of een douche gebruik maakt. Dit geldt ook voor ouders met kleine kinderen en het kan ook gelden voor een ouder echtpaar waarvan één de partner moet verzorgen. Sowieso is een grotere ruimte voor ouderen prettig in het gebruik. Mensen met een handicap of andere beperkingen zijn niet anders en willen geen bijzondere dingen. Zij willen gewoon zijn en gewoon meedoen of het nu om het genieten van de natuur of dat het om een activiteit in de kantine gaat.

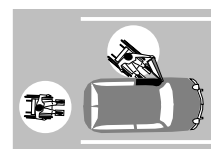
Toegankelijkheid is het makkelijkst en goedkoopst te realiseren wanneer een terrein geheel of gedeeltelijk opnieuw wordt ingericht of wanneer u gaat renoveren. Vooraf denken aan toegankelijkheid wordt ook wel 'inclusief' genoemd. U bepaalt tijdens de aanleg of er in een toegangspad wel of geen drempels komen. Dat gaat helemaal niet over extra kosten. Het beste resultaat bereikt u wanneer vaststelt dat er altijd vooraf aan toegankelijkheid moet worden gedacht en dat toegankelijkheid altijd een gespreksonderwerp moet zijn met een architect, loodgieter, timmerman enz.

In de volgende hoofdstukken vindt u aanwijzingen en praktische tips voor het inrichten van kampeerterrainen. In de bijlage vindt u uitgebreide technische informatie.

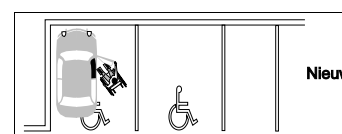
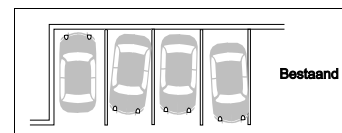
2. PARKEERGELEGENHEID

Op elk kampeerterrein is een algemene parkeerplaats waar bezoekers geacht worden te parkeren. Kampeerdereigenaren mogen op de meeste terreinen de auto naast de tent of caravan te parkeren. Onder de groep gehandicapte kampeerdereigenaren zijn mensen voor wie de loopafstand vanaf de algemene parkeerplaats tot de tent of caravan een probleem kan vormen, denk aan ouderen. Voor kampeerdereigenaren en bezoekers die geen grote afstanden kunnen lopen¹ is het wenselijk dat zij bij de tent of caravan kunnen parkeren.

Voor de meeste bezoekers met een handicap is het in het algemeen voldoende wanneer er vlak bij de ingang van het terrein een gereserveerde gehandicaptenparkeerplaats is. Zo'n gehandicaptenparkeerplaats moet wel voldoende ruimte bieden voor iemand met een rollator of een rolstoel. Uitgangspunt is dat er zowel naast als achter de geparkeerde auto ruimte is voor een rolstoel of een rollator.

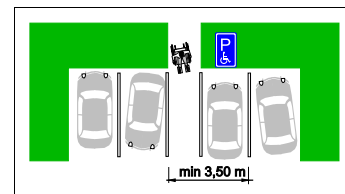
Op een bestaand parkeerterrein kan men zo'n brede gehandicaptenparkeerplaats realiseren door van drie smalle parkeerplaatsen 2 brede parkeerplaatsen te maken.

¹

Deze mensen zijn dikwijls in het bezit van een gehandicaptenparkeerkaart.

Vaak is het ook mogelijk om een gewone parkeerplaats te combineren met een toegangspad. Dan is er vanzelf voldoende ruimte naast de auto en is er geen brede parkeerplaats nodig. De bestrating van de parkeerplaats moet wel vlak en berijdbaar zijn voor rolstoelen.

3. PADEN

Vanaf de entree van het terrein en vanaf de parkeerplaats lopen kampeerders en bezoekers naar de tenten, caravans en de voorzieningen op het terrein. Zo'n pad moet voldoende vlak zijn, zodat iemand met een rolstoel, rollator of kinderwagen er gebruik van kan maken.

3.1 Bereikbaarheid voorzieningen

Niet alle paden hoeven volledig toegankelijk te zijn.

Wel is het zo dat een kampeerder of bezoeker met een handicap mag verwachten dat de voorzieningen op het terrein bereikbaar zijn. Daarom adviseren wij om niet zo maar enkele paden te verbeteren, maar om eerst een plan met looproutes te maken.

Met behulp van de onderstaande aanbeveling kunt u zelf een looproute plan maken.

AANBEVELING

- Bepaal welke voorzieningen op uw terrein voor gasten en bezoekers van belang zijn.
- Bepaal vervolgens hoe rolstoelgebruikers deze voorzieningen kunnen bereiken.
- Geef deze looproutes duidelijk aan op een bestaande plattegrond.
- Loop met iemand in een handbewogen rolstoel elk pad na. Duw niet, maar laat de rolstoelgebruiker zelf rijden. Nog beter is het wanneer u zelf plaats neemt in een rolstoel², door deze ervaring krijgt u inzicht waar de problemen zich voordoen en waar u verbeteringen aan kunt brengen.

3.2 Ommetje

Elke kampeerder met en zonder handicap maakt wel eens een ommetje over het terrein. Zo'n ommetje is het leukst wanneer er sprake is van een rondgaand pad dat langs de verschillende recreatieve voorzieningen op het terrein loopt.

Het is belangrijk dat er ook toegankelijke ommettes mogelijk zijn. Vergeet niet dat een toegankelijk ommetje uw terrein extra aantrekkelijk maakt !

AANBEVELING

- Hier gelden dezelfde aanbevelingen als voor [3.1](#), een combinatie is zelfs vanzelfsprekend.

3.3 Breedte van paden

Zijn de paden voldoende vlak en voldoende breed ? Hoe groot is de kans dat het pad na verloop van tijd smaller wordt doordat groen vanaf de zijkant over het pad groeit ?

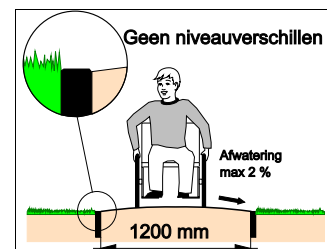
Wordt het pad intensief gebruikt, zodat onkruid weinig kans krijgt ?

Vragen die een rol spelen of een pad wel of niet bruikbaar is.

Wanneer een pad te smal is of wanneer er groen over groeit is het niet meer geschikt voor rolstoelgebruikers.

AANBEVELING

- Zorg dat voetpaden voldoende breed zijn. Een voetpad is bij voorkeur breder dan 1,8 m en minimaal 1,2 m breed.
- Wanneer de kans bestaat dat planten over het pad gaan groeien, maak de paden dan extra breed.

²

Een rolstoel kunt u lenen bij een thuiszorgwinkel of een zorgvoorziening.

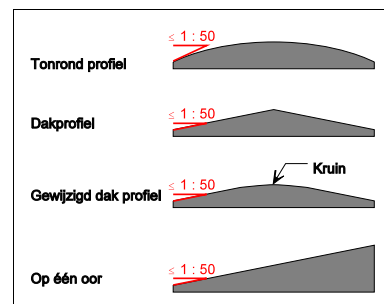
3.4 Hellingen in paden

Natuurlijke hoogteverschillen maken een terrein voor iedereen zichtbaar aantrekkelijk. Wel kunnen hellingen een obstakel vormen voor voetgangers. Bij paden onderscheiden we 2 soorten hellingen.

Vrijwel alle paden worden met een zeer flauwe dwarshelling aangebracht. Dat is nodig om regenwater af te voeren. Wanneer iemand met een rolstoel over een pad met een dwarshelling rijdt is de rolstoel of de rollator voortdurend geneigd van het pad af te rijden.

AANBEVELING

- Zorg dat dwarshellingen niet steiler zijn dan 2 % (= 1 : 50).

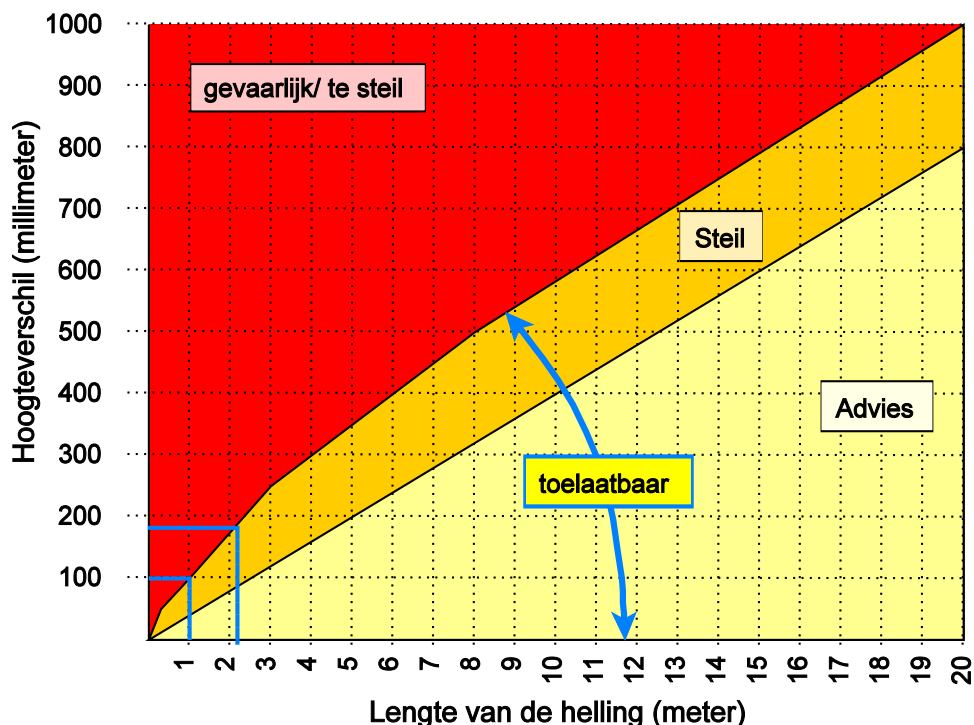
Dwarshelling voor regenwaterafvoer

Daarnaast zijn er hellingen in de looprichting van het pad. Deze hellingen mogen steiler zijn.

Bedenk wel dat het nemen van een helling veel energie kost en dat gehandicapten en ouderen deze energie vaak niet hebben. Uitgangspunt voor toegankelijke paden is dat er zo min mogelijk hellingen in voorkomen. Bij de aanleg van paden en opritjes zijn ontwerpers zich niet bewust dat rolstoelen worden uitgebalanceerd op het achterwiel (dat maakt het rijden veel lichter). Daardoor is de kans dat een rolstoel op een iets te steile helling achterover kantelt groot. Normen en richtlijnen geven de grens van het toelaatbare aan en vaak niet het meest wenselijke.

AANBEVELING

- Wij adviseren om hellingshoeken vanuit de onderstaande grafiek te bepalen. Deze grafiek geeft u enig inzicht in de problematiek, zodat u een goede keus kunt maken.

3.5 Opritten

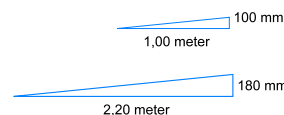
Het eerste hoogteverschil dat een gast op het terrein tegen komt is dikwijls een stoep of een bordes. De hoogte³ varieert van 100 mm tot 180 mm.

Zo'n hoogteverschil kan met een helling 'oprit' worden overbrugd.

Nu is het zo dat de benodigde lengte vaak wordt onderschat.

Uit de grafiek (zie 3.4) is af te lezen dat voor een hoogteverschil van 100 mm een helling nodig is die minimaal 1 m lang is.

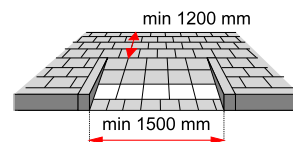
Voor een hoogteverschil van 180 mm geldt dat een lengte van minimaal 2,2 m nodig is.

Direct na de oprit moet een rolstoel vaak ook kunnen draaien.

AANBEVELING

- Zorg dat de helling van de oprit niet te steil is.
- Zorg dat er na de oprit minimaal 1,2 m vrije ruimte is.

Wij adviseren om opritten bij voetpaden en trottoirs goed zichtbaar te maken, zodat bezoekers de opritten makkelijk kunnen vinden. Dat kan bijvoorbeeld met behulp van witte noppentegels.

3.6 Materialen voor paden

De looproutes voor iemand met een rolstoel, rollator of kinderwagen moeten berijdbaar zijn. Dat wil zeggen dat de paden vlak zijn en dat wielen niet wegzakken of vastlopen. Paden bestaande uit losse bosgrond, los zand of grind zijn ongeschikt. Belangrijk is dat de paden onafhankelijk van het jaargetijde altijd geschikt zijn. Wanneer er veel regen is gevallen of wanneer het lange tijd droog is moeten de paden voldoende hard blijven. Daarom zijn paden van bosgrond over het algemeen minder geschikt. In de herfst kunnen modderpoelen ontstaan en in een droge periode kan de grond uiteenvallen. Asfaltpaden en betonnen paden zijn ideaal maar hebben soms een ongewenste uitstraling. Er zijn inmiddels ook verschillende materialen met een natuurlijk karakter.

VOORBEELD VAN GESCHIKTE MATERIALEN

- Klinkers van baksteen of beton
- Asfalt
- KFP-mix
- Gralux een okergeel halfverhardingsmateriaal
- Grauwaske
- enz

3.7 Herkenbaarheid toegankelijke paden

Bij grote terreinen met veel paden kan het wenselijk zijn dat de toegankelijke routes herkenbaar zijn. Dit kan door de toegankelijke routes van een ander materiaal te maken of door een bewegwijzering aan te brengen.

³

Hoogteverschillen worden in de techniek altijd in millimeters en in meters uitgedrukt.

4. KAMPEERPLAATSEN

4.1 Locatie van de standplaatsen

Elke kampeerder heeft zijn eigen wensen en zal zelf een mooi plekje willen uitzoeken. Op de meeste terreinen kunnen mensen met een handicap wel een plek vinden waar zij goed uit de voeten kunnen. Het is belangrijk dat de beheerder van een terrein suggesties kan doen en weet welke standplekken meer of minder geschikt zijn. Hieronder vindt u enkele aanbevelingen voor standplaatsen voor tenten, vouwwagens, caravans en kampeerauto's.

AANBEVELING

- Geef gelegenheid om met de auto tot aan de standplaats te rijden en te parkeren.
- Situeer standplaatsen in de nabijheid van de aangepaste sanitaire en de algemene voorzieningen op het terrein.
- Situeer standplaatsen aan of bij een rolstoelberijdbaar pad.
- Zorg voor een vlakke en kort gemaaide grasmat.
- Controleer het gras regelmatig op kuilen.
- Zorg dat er verspreid over het terrein meerdere standplaatsen geschikt zijn voor mensen met een fysieke beperking.

4.2 Elektriciteitsvoorziening

Mensen met een fysieke beperking maken vaak gebruik van hulpmiddelen waarvoor een elektriciteitsaansluiting nodig is. Denk bijvoorbeeld aan hoog/laag bedden, liften en het opladen van rolstoelen en scootmobielen.

AANBEVELING

- Zorg dat er op de standplaatsen voor gehandicapten met een tent of caravan een aansluitpunt voor elektriciteit is (dichtbij voor het opladen van een rolstoel).

5. TERREIN

5.1 Grasmatt

Vrijwel iedereen die gebruik maakt van een tent of een caravan verplaatst zich niet alleen via de paden maar ook over de grasmat op het terrein. Dat hoort bij kamperen. Met een rollator of een rolstoel gaat dat iets lastiger. Veel rolstoelgebruikers nemen zelf een ondergrond mee voor in de tent of bij de caravan waar ze beter op kunnen rijden.

AANBEVELING

- Zorg dat de grasmat rond de kampeerplaatsen voor gehandicapten vlak is en geen kuilen heeft.
- Maai een extra keer.
- Geef gelegenheid om met de auto tot aan de standplaats te rijden en te parkeren.

6. RECEPTIE

De receptie is voor veel gasten de eerste kennismaking met de terreinbeheerder en het terrein. Op veel terreinen vormt de receptie het visitekaartje. Bij de receptie worden niet alleen standplaatsen besproken en afgerekend, maar men kan er ook informatie vinden over culturele en recreatieve evenementen. Soms worden er streekproducten en vers brood verkocht. De receptie is een voorziening die voor iedere gast toegankelijk moet zijn.

Voor gasten is het van belang dat zij binnen kunnen komen en de receptionist kunnen zien en spreken. Daarvoor is het nodig dat er tot in het gebouw geen obstakels zijn.

Een eenvoudige methode om te bepalen of aanpassingen nodig zijn bestaat uit het lenen van een rolstoel en proefondervindelijk vanaf de rijbaan tot in de receptie te rijden alsof u zelf de klant bent. Eén van de directeuren van Albert Heijn heeft dit jaren gedaan met als gevolg dat alle winkels bijzonder goed toegankelijk waren.

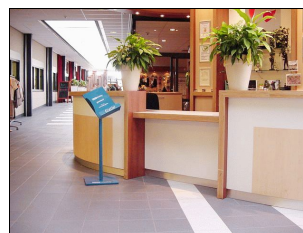
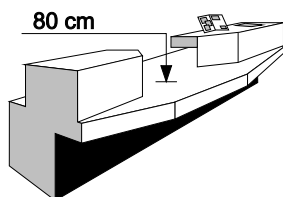
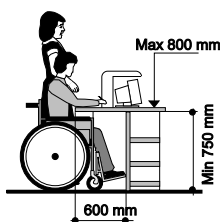
AANBEVELING

- Leen een rolstoel en rijdt zelf vanaf de openbare weg naar de receptie.
- Zorg dat het toegangspad berijdbaar is.
- Zorg dat er geen drempels zijn.
- Zorg dat hellingen en opritten in het toegangspad niet steil zijn.
- Zorg dat de vrije doorgang bij de toegangsdeur voldoende is voor een rolstoel.
- Zorg dat er binnen draairuimte is voor een rolstoel.

Om gasten in staat te stellen de receptionist te zien en te spreken adviseren wij om alle balies altijd laag uit te voeren (0,8 m hoog). Zo'n hoogte is voor iedereen geschikt en er is dan geen sprake van een aanpassing.

Voorbeelden van een toegankelijke balie,

AANBEVELING

- Zorg dat een rolstoelgebruiker de balie kan gebruiken.
- Zorg dat de rolstoelgebruiker onder het blad kan rijden.

7. KANTINE/RESTAURANT

Op veel kampeerterreinen is een kantine of een restaurant.

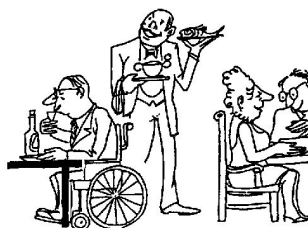
Het spreekt vanzelf dat deze ruimte voor alle gasten toegankelijk moet zijn.

Ook hier geldt dat gasten binnen moeten kunnen komen. Zij moeten zich binnen kunnen verplaatsen en gebruik kunnen maken van het meubilair.

Voor rolstoelgebruikers is het belangrijk dat zij (met de voetsteunen) onder de tafels kunnen rijden.

Een tafel die te laag is om met de knieën onder te rijden.

Een tafel met dezelfde hoogte die wel onderrijdbaar is !

Wanneer er een bar aanwezig is, zorg dan zo mogelijk voor een verlaagd gedeelte. U kunt hier volstaan met een bladhoogte van circa 90 cm. Een dergelijk verlaagd gedeelte bewijst trouwens ook goede diensten bij het bedienen van kinderen.

AANBEVELING

- Leen een rolstoel en rijdt zelf vanaf de openbare weg en de parkeerplaats naar de receptie.
- Zorg dat het toegangspad berijdbaar is.
- Zorg dat er geen drempels zijn.
- Zorg dat hellingen en opritten in het toegangspad niet steil zijn.
- Zorg dat de vrije doorgang bij de toegangsdeur voldoende is voor een rolstoel.
- Zorg dat er bij de toegangsdeur geen drempel is.
- Zorg dat er binnen draairuimte is voor een rolstoel.
- Zorg dat een rolstoelgebruiker de balie kan gebruiken.
- Zorg dat tafels onderrijdbaar zijn.

8. KAMPWINKEL

Winkelen is een noodzaak maar winkelen is ook een leuke activiteit. Dat geldt voor alle gasten en ook voor gehandicapten. Het is van belang dat gasten in de winkel kunnen komen en de artikelen kunnen bekijken.

De paden tussen de schappen dienen voldoende breed te zijn. In principe kan een rolstoel door een gangpad van 0,9 m breedte rijden, maar om te keren is ergens een draaicirkel van 1,5 m nodig.

Wanneer er ruimte is adviseren wij om de gangpaden minimaal 1,5 m breed te maken.

Zorg voor voldoende ruimte zodat een rolstoelgebruiker de kassa kan passeren.

AANBEVELING

- Hier gelden dezelfde aanbevelingen als voor de receptie zie [6](#) blz [7](#).

9. WASSERETTE

Het zal minder vaak voorkomen dat een rolstoelgebruiker zelfstandig gebruik maakt van een wasserette. Maar wanneer de ruimte toegankelijk is zal het vaker voorkomen dat mensen samen naar de wasserette gaan om de was te doen. Net als winkelen is het voor sommige mensen gewoon een leuke activiteit.

Reden temeer om ook te pleiten voor een toegankelijke wasserette.

Het zal misschien niet mogelijk zijn om de wasmachines en drogers zo te plaatsen dat deze ook geschikt zijn voor rolstoelgebruikers. Wij adviseren wel om de entree toegankelijk te maken en te zorgen dat er binnen ruimte is voor een rolstoel.

AANBEVELING

- Hier gelden dezelfde aanbevelingen als voor de receptie zie [6](#) blz [7](#).

10. TOILET

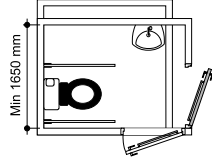
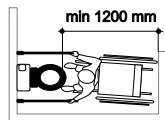
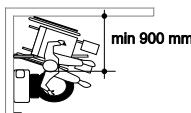
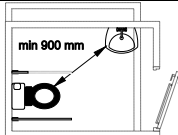
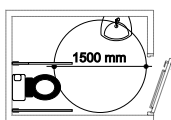
Voor kampeerders is er op elk terrein een sanitair met toiletten, douches en wasgelegenheid aanwezig. Mensen met een handicap, waaronder rolstoelgebruikers, hebben een sanitaire-ruimte nodig waar hun rolstoel in past een 'rolstoeltoegankelijk toilet'. Zo'n ruimte is ook praktisch voor ouderen en voor ouders met kleine kinderen. Wij spreken daarom liever van een multifunctioneel sanitair. Op veel terreinen heeft het sanitair voor rolstoelgebruikers een eigen ingang van buitenaf en is het daardoor bruikbaar voor zowel vrouwen als mannen. Wanneer het rolstoeltoegankelijk sanitair geen eigen ingang heeft moeten er altijd twee worden toegepast. Eén voor de heren en één voor de dames. Het is in bestaande situaties niet altijd mogelijk om een rolstoeltoegankelijk sanitair (toilet & douche) aan te brengen dat aan alle eisen voldoet. Het is wel mogelijk om bestaande situaties te verbeteren.

10.1 Rolstoeltoegankelijk toilet

Er is pas sprake van een rolstoeltoegankelijk toilet wanneer een rolstoelgebruiker er gebruik van kan maken. Er zijn rolstoelgebruikers die even kunnen staan en er zijn ook mensen die niet kunnen staan. Voor het inrichten van een toilet is het uitgangspunt dat mensen met verschillende beperkingen het toilet kunnen gebruiken.

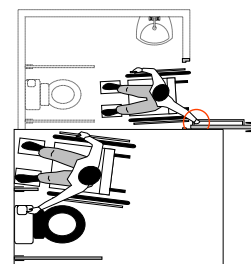
De volgende basishandelingen moeten mogelijk zijn;

- een rolstoel moet in de toiletruimte kunnen rijden en de deur sluiten,
- een rolstoel moet voor de closetpot kunnen rijden en gaan staan,
- een rolstoel moet naast de closetpot kunnen rijden en overschuiven,
- een rolstoel moet in de ruimte kunnen draaien.

 Min 1650 mm	 min 1200 mm	
De deur draait <u>uit</u> de ruimte	Recht voor de closetpot is 1200 mm vrije ruimte.	
 min 900 mm	 min 900 mm	 1500 mm
Aan één zijde van de closetpot is 900 mm vrije ruimte.	Een rolstoel kan naast de closetpot rijden. De doorgang is 900 mm.	In de ruimte is een vrije draaicirkel van 1,5 m.

AANBEVELING

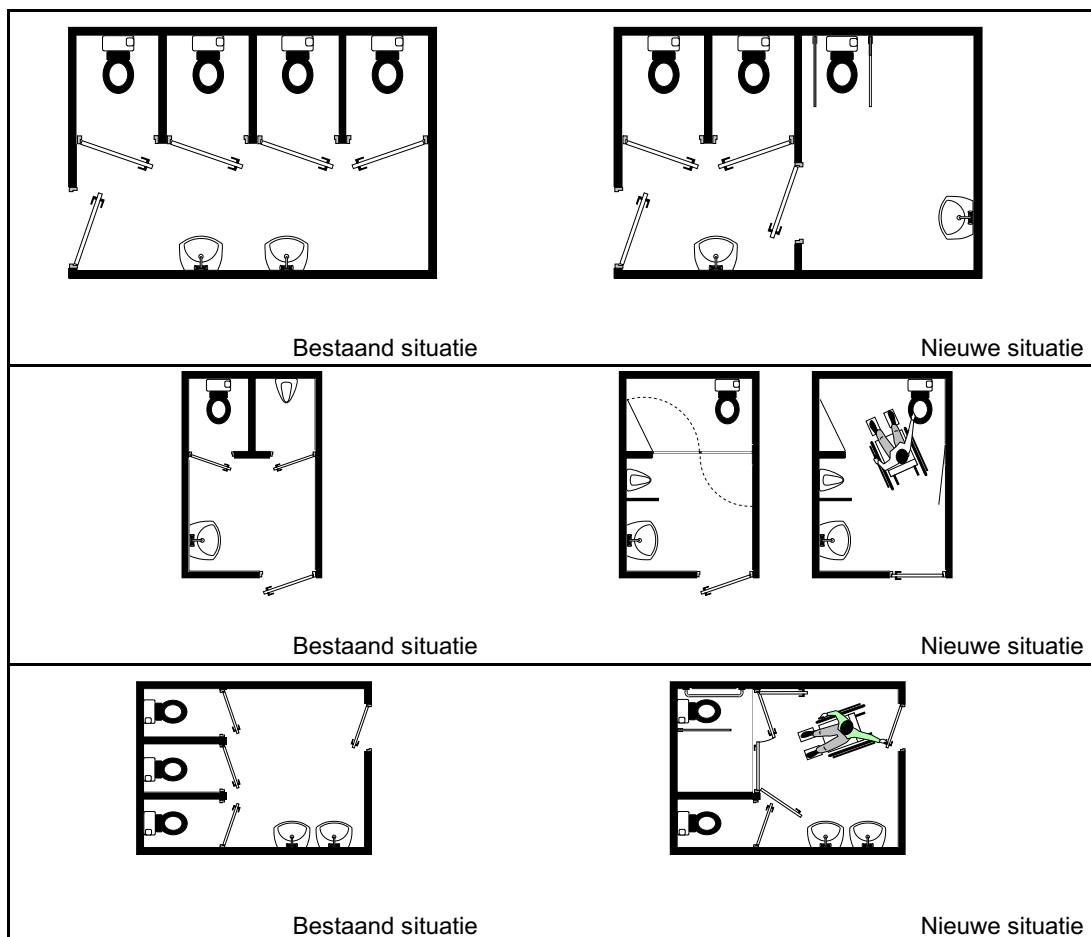
- Als vuistregel geldt dat een rolstoeltoegankelijk toilet 1,65 x 2,2 m groot is. Een rolstoeltoegankelijk toilet gecombineerd met een douche dient tenminste 2,2 x 2,2 m groot te zijn.
- Zorg dat het gebouw bereikbaar is. Dek afwateringsgoten af en zorg dat drempels niet hoger zijn dan 20 mm.
- Voorzie de toiletdeur aan de binnenzijde van een horizontale beugel zodat iemand vanuit de rolstoel de deur makkelijk kan dichttrekken.
- Voorkom drempels. Zorg dat drempels in het gebouw niet hoger zijn dan 20 mm en aan beide zijden zijn afgerond.
- Breng de closetpot aan op 0,46 m hoogte (excl bril).
- Zorg dat het wc papier vanaf de closetpot bereikbaar is.
- Zorg dat de doorspoelbediening vanuit de rolstoel bereikbaar is.
- Breng om ruimte te besparen een kleine Onderrijdbare wastafel aan (0,4 x 0,5 m) op een hoogte van ca 0,8 m.
- Breng boven de wastafel een vaste spiegel aan die geschikt is voor zittende en staande personen.
- Meer adviezen kunt u vinden in het '[Wenkenblad Sanitair](#)' op www.batutrecht.nl

Bediening is bereikbaar

10.2 Aanpassen bestaande toiletgroep

Soms kan men een bestaande situatie zo verbouwen dat er ruimte voor een rolstoeltoegankelijk toilet ontstaat. Hieronder vindt u een aantal creatieve oplossingen;

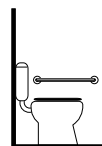

Wanneer er geen ruimte is om een volledig rolstoeltoegankelijk toilet aan te brengen, wil dat niet zeggen dat bestaande situaties niet verbeterd kunnen worden.

Alles wat u extra doet komt ten goede aan de kwaliteit en zal door uw bezoekers worden gewaardeerd.

AANBEVELING

- Breng in elke toiletgroep tenminste één hoge closetpot aan. Veel ouderen stellen een hoge closetpot op prijs. Wij adviseren een closetpot met een hoogte van 0,46 m omdat deze voor iedereen geschikt is.
- Wanneer er geen ruimte is voor opklapbare beugels is een eenvoudige vaste beugel aan de muur een goede hulp bij het staan. Zo'n kleine aanpassing is altijd mogelijk.
- Wanneer een tussendeur wordt verwijderd kan er soms al ruimte voor een rolstoel ontstaan. Zo'n toilet is dan geschikt voor rolstoelgebruikers die kunnen staan.

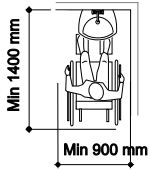
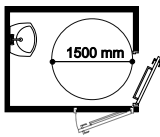
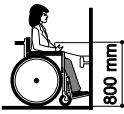

- Meer adviezen en voorbeelden kunt u vinden in het [Wenkenblad Sanitair](http://www.batutrecht.nl/Wenkenblad_Sanitair) op www.batutrecht.nl

11. WAS- EN TANDENPOETSRUIMTE

De volgende basishandelingen moeten in de wasruimte mogelijk zijn;

- met een rolstoel in de wasruimte rijden en de deur sluiten,
- een rolstoel voor wasbak plaatsen,
- omkleden en de kleren ophangen.

 Voor de wasbak is ruimte voor een rolstoel.	 Buiten het draaivlak van de deur is een vrije draaicirkel van 1,5 m.	 De wasbak is onderrijdbaar.
--	---	--

AANBEVELING

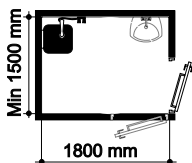
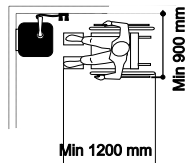
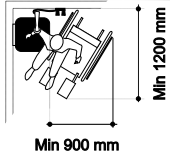
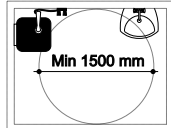
- Voorzie de deur aan de binnenzijde van een horizontale beugel zodat iemand vanuit de rolstoel de deur makkelijk kan dichttrekken.
- Voorkom drempels. Wanneer er toch sprake is van een drempel zorg dan dat deze niet hoger is dan 20 mm en zorg dat deze aan beide zijden is afgerond.
- In tegenstelling tot de kleine wasbak in een toiletruimte adviseren wij hier een volwaardige wasbak met voldoende ruimte om zeep e.d. te plaatsen
- Breng boven de wastafel een vaste spiegel aan die geschikt is voor zittende en staande personen.
- Zorg dat de handdoek of het haakje voor de handdoek voor de rolstoelgebruiker bereikbaar is.
- Meer adviezen kunt u vinden in het '[Wenkenblad Sanitair](http://www.batutrecht.nl)' op www.batutrecht.nl

12. DOUCHE

12.1 Rolstoeltoegankelijke doucheruimte

De volgende basishandelingen moeten in de doucheruimte mogelijk zijn;

- met een rolstoel in de doucheruimte rijden en de deur sluiten,
- een rolstoel voor het douchezitje plaatsen en gaan staan,
- een rolstoel naast het douchezitje plaatsen en overschuiven,
- in de ruimte draaien met de rolstoel,
- omkleden in de ruimte en de kleren droog opbergen/ophangen,
- vanaf het douchezitje een droge handdoek pakken.

 De deur draait <u>uit</u> de ruimte	 Recht voor het douchezitje is 1200 mm vrije ruimte.
 Aan één zijde van het douchezitje is 900 mm vrije ruimte.	 In de ruimte is een vrije draaicirkel van 1,5 m.

Als vuistregel geldt dat een rolstoeltoegankelijk douche 1,50 x 1,8 m groot is

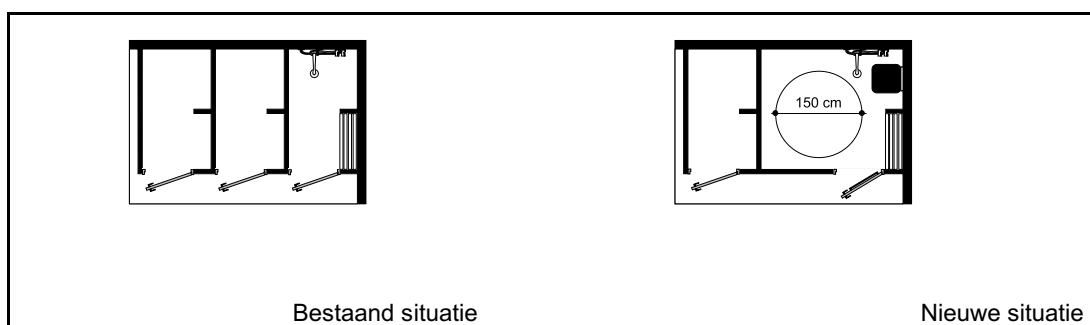
AANBEVELING

- Voorzie de douchedeur aan de binnenzijde van een horizontale beugel zodat iemand vanuit de rolstoel de deur makkelijk kan dichttrekken.
- Voorkom drempels. Wanneer er toch sprake is van een drempel zorg dan dat deze niet hoger is dan 20 mm en zorg dat deze aan beide zijden is afgerond.
- Breng een douchezitje aan op 0,46 m hoogte.
- Zorg dat de handdoek vanaf het douchezitje bereikbaar is.
- Zorg dat de sproeier in de hand kan worden genomen.
- Voorzie de kraan van een temperatuur begrenzer.
- Meer adviezen kunt u vinden in het '[Wenkenblad Sanitair](#)' op www.batutrecht.nl

12.2 Aanpassen bestaande douchegroep

Soms kan men een bestaande doucheruimte zo verbouwen dat er ruimte voor een rolstoeltoegankelijk douche ontstaat.

Hieronder vindt u een creatieve oplossing;

13. TOT SLOT

Nogmaals zij hier benadrukt dat het in deze brochure vooral gaat om een aantal kleinere aanpassingen. Hoewel de toegankelijkheid van uw accommodatie hierdoor voor mensen met een handicap aanzienlijk verbetert, leidt dat niet automatisch tot toekenning van het Internationaal Toegankelijkheids Symbool (ITS).

Uiteraard kan het ITS u worden toegekend, maar daarvoor gelden strengere voorwaarden.

Of u dat nu nastreeft of niet, wij hopen in elk geval dat u bij het reguliere onderhoud, bij verbouwingen en bij eventuele nieuwbouw deze aanpassingen zoveel mogelijk zult meenemen.

BIJLAGE

14. ENKELE TECHNISCHE UITWERKINGEN

14.1 Deuren

Het spreekt vanzelf dat deuren voldoende breed moeten zijn.

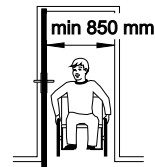
Het Bouwbesluit stelt eisen aan de vrije doorgang van deuren in nieuwe gebouwen. De vrije doorgang van deze deuren moet minimaal 850 mm zijn.

Bij bestaande deuren is de doorgang soms te smal voor een rolstoelgebruiker.

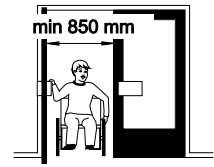
AANBEVELING

- Zorg dat de vrije doorgang van deuren minimaal 800 mm is (bij voorkeur 850 mm of breder).

Omdat een rolstoelgebruiker niet instaat wordt geacht om 2 deuren tegelijk te openen, moet er bij dubbele deuren vanuit worden gegaan dat er slechts één deur wordt geopend.

Enkele deur

Dubbele deur

In bestaande gebouwen zijn toegangsdeuren meestal

uitgevoerd met een drempel. Zo'n drempel heeft de functie om verschillende vloerafwerkingen netjes op elkaar aan te laten sluiten. Alleen bij sanitaire voorzieningen heeft een drempel een waterkerende functie.

Er zijn voldoende alternatieven om vloerafwerkingen op elkaar aan te laten sluiten, drempels zijn vaak niet nodig. Zelfs de bouwwetgeving stelt al sinds 1994 dat de drempel bij de toegang van een gebouw niet hoger mag zijn dan 20 mm. Er zijn inmiddels kozijnen met deuren in de handel die helemaal geen drempel hebben en toch volledig waterdicht en winddicht zijn. Wanneer iemand met een rollator of een rolstoel een enkele keer een drempel moet passeren, zijn drempels tot 20 mm hoogte acceptabel.

Wanneer iemand regelmatig op een dag een deur met een drempel moet passeren, wordt zo'n drempel een vervelend obstakel. Dit geldt bijvoorbeeld voor het sanitair. Wij adviseren om drempels bij sanitaire voorzieningen in elk geval niet hoger te maken dan 5 mm.

AANBEVELING

- Voorkom drempels. Wanneer er toch sprake is van een drempel zorg dan dat deze niet hoger is dan 20 mm.

Bestaande drempels kan men overbruggen met oplooptorpels. Deze zijn in kunststof en metaal in de handel verkrijgbaar.

Het is ook mogelijk om een oplooptorpel van hout te maken. Pas wel op dat deze bij nat weer niet glad wordt.

Tot drempels van 50 mm kan men overbruggen met een hellingshoek die niet steiler is dan 1 : 6 m.

Zie ook [3.4](#) blz [5](#).

AANBEVELING

- Voorzie bestaande drempels van oplooptorpels.

14.2 Gangen

In een rechte gang valt de extra ruimte die nodig is voor een rolstoel wel mee.

AANBEVELING

- Zorg dat gangen voldoende breed zijn. Gangen zijn bij voorkeur breder dan 1,8 m. Bij een versmalling, bijvoorbeeld bij een radiator, is een vrije doorgang van 900 mm vereist.

Wanneer iemand in een gang een bocht moet maken of zodra iemand vanuit een gang een deur in moet draaien wordt het problematisch. Een rollator kan makkelijk om één punt draaien, maar een rolstoel en een scootmobiel hebben een grote draaicirkel daarvoor is manoeuvreerruimte nodig. Dat wil niet altijd zeggen dat een smalle gang breder moet worden, de oplossing kan soms gevonden worden in het breder maken van een toegangsdeur.

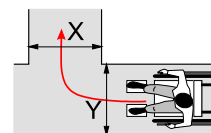
AANBEVELING

- Er is een vuistregel waarmee men kan bepalen of een rolstoel een bocht kan nemen.

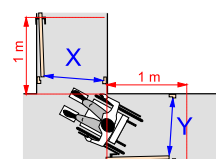
Bepaal de smalste doorgang bij X en bij Y.

De doorgang is geschikt wanneer $X + Y =$ groter dan 1950 mm

En X als Y groter zijn dan 850 mm.

In een gang met deuren moet de smalste doorgang op 1 m van de hoek worden gemeten.

14.3 Bedieningselementen

Van alle gasten wordt verwacht dat zij op het kampeerterrein zelfstandig handelingen verrichten zoals het openen van deuren en het bedienen van sanitaire voorzieningen. Gasten met een handicap kunnen veel van deze handelingen zelfstandig verrichten, mits zij de bedieningselementen kunnen bereiken en mits de bediening niet te zwaar is.

Een rolstoelgebruiker is in staat om een deurbel op 1,2 m hoogte te bedienen, een hoogte die voor iedereen geschikt is. Een bedieningselement dat hoger is aangebracht dan 1,4 m is onbereikbaar en ongeschikt.

AANBEVELING

- Pas zo min mogelijk drangers toe. Veel rolstoelgebruikers zijn niet in staat om deuren met drangers te openen.
- Er is veel informatie en kennis nodig om bedieningselementen zo aan te brengen dat zij bruikbaar zijn voor iedereen. Om het simpel te houden raden wij u aan om tijdens het aanbrengen van bedieningselementen altijd uit te gaan van iemand in een rolstoel.

Pak zelf eens een gewone stoel en probeer u te verplaatsen in een rolstoelgebruiker.

14.4 Liften

Hoogteverschillen van meer dan 0,6 m kan men het best met een lift overbruggen. Helaas zijn liften vrij kostbaar. Een kooilift kost ca 200.000,- euro en een hefplateau kost ca 30.000,- euro. Omdat liften sporadisch op campings voorkomen heeft het weinig zin om hier uitgebreid de richtlijnen te omschrijven. Het is van belang om te weten dat er steeds meer mensen met scootmobielen gebruik maken van liften. Veel standaard liften zijn 1,4 m diep en ongeschikt voor scootmobielen. Voor een scootmobiel dient een lift bij voorkeur 2 m diep en minimaal 1,5 m diep te zijn.

14.5 Trappen

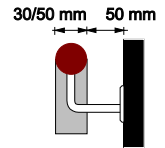
Vrijwel alle hoogteverschillen worden met trappen overbrugd.

Voor mensen die afhankelijk zijn van een rolstoel is een trap geen goede voorziening. Maar er zijn heel veel mensen met fysieke beperkingen die juist weer wel gebruik maken van trappen. Denk bijvoorbeeld aan ouderen, maar ook aan kinderen en kleine mensen. Op trappen gebeuren de meeste ongelukken. Aan de veiligheid kan niet voldoende aandacht worden geschonken.

Het spreekt vanzelf dat een steile trap gevaarlijker is dan een trap met een flauwe helling, een zogenaamde 'luie trap'.

Een veilige trap voldoet aan de volgende eisen:

- aan beide zijden van de trap zijn handomvatbare leuning, en
- de treden zijn niet glad,
- de treden zijn goed zichtbaar, ook in de nacht.

Voor rolstoelgebruikers geldt dat een terrein zonder trappen ideaal is, maar het zal niet altijd mogelijk zijn dit te verwezenlijken. Trappen zijn soms noodzakelijk, zorg altijd voor een alternatief in de vorm van een hellingbaan.

OVERZICHT TOEGANKELIJKE KAMPEERTERREINEN

In dit wenkenblad zullen we proberen een actueeloverzicht te maken van toegankelijke kampeerterreinen. Daarvoor hebben wij de hulp nodig van kampeersers die ervaring hebben met een rollator, rolstoel of scootmobiel. Weet u een toegankelijk kampeerterrein download de vragenlijst en stuur deze terug aan batutrecht@telfort.nl

[Downloaden vragenlijst](#)

+ = toegankelijk +/- = met hulp/ beperkt toegankelijk - = niet toegankelijk nvt = niet van toepassing/ niet aanwezig		ommetje op kampeerterrein	kampeerplaatsen bereikbaar	electriciteit	toilet	Gemeenschappelijke ruimte	winkel	wasserette	zwembad
	Opname datum								
Camping De Zeven Linden Zevenlindenweg 4 3744 BC Baarn	23-06-2011	+	+	+	+	nvt	+	+	nvt
Recreatiepark Laag Kanje www.laagkanje.nl Laan van Laag Kanje 1 3951 KD Maarn	27-03-2008		+	+	+	±	+		nvt
Camping De Kleine Weide Biesbosserweg 19 3927 CV Renswoude	18-09-2011	+	+	+	+	+	+	+	nvt
Westerbergen www.westerbergen.nl Oshaarseweg 24 7932 PX Echten (Drenthe)	20-04-2011 toetsing door st Geh voordeel	+	+	+	+	+	+	+	

ADRESSEN

Stichting Handicamp
Rembrandtpark 91
5143 GH Waalwijk
www.handicamp.nl/

LITERATUUR

Voetpaden voor iedereen	Een uitgave van BAT met richtlijnen voor een toegankelijke bestrating (zie www.batutrecht.nl).
Handboek voor Toegankelijkheid	Naslagwerk met maatvoering op het gebied van toegankelijkheid uitgegeven door Reed Business BV.
NEN 1814	Normblad voor de Toegankelijkheid van buitenruimten, gebouwen en woningen

BAT: Bouw Advies Toegankelijkheid

Bouw Advies Toegankelijkheid is 'de specialist voor toegankelijkheid. Veel mensen met een beperking komen in hun dagelijks leven veel obstakels tegen: hoge stoepen zonder afrit, een trap naar de ingang van een gebouw, een te kleine gehandicapten toilet. Veel van deze drempels zijn eenvoudig en goedkoop te verbeteren. De stichting BAT is er al vanaf 1990 in gespecialiseerd om hierover te adviseren. BAT werkt onafhankelijk en zonder winst oogmerk. We werken nauw samen met de doelgroep om de bruikbaarheid van onze adviezen te waarborgen.

De advisering van BAT kenmerkt zich door professionaliteit én jarenlange praktijkervaring. Job Haug is de persoon achter BAT. Hij is bouwkundig ingenieur met meer dan 20 jaar ervaring in toegankelijkheid. BAT werkt voor overheden, zorgaanbieders, woningbouwcorporaties, projectontwikkelaars, ondernemers, belangenorganisaties en particulieren.

U kunt bij BAT terecht voor

- Advisering op maat
Zowel bij nieuwbouw als bij verbouw kunt u BAT inschakelen voor een advies op maat. Dat wil zeggen: een advies dat past binnen de technische mogelijkheden én de financiële kaders. De advisering kan bestaan uit het beoordelen van:

- woningen en woongebouwen;
- bouw- en inrichtingsplannen;
- bestaande gebouwen;
- verbouwingsplannen;
- bestratingsplannen en plannen voor routes voor voetgangers en rolstoelgebruikers.

- Richtlijnen voor de toegankelijkheid van ,

- woningen en woongebouwen;
- openbare ruimten, zoals voetpaden en oversteekplaatsen;
- gebouwen met een publieksfunctie.

Onze richtlijnen zijn gebaseerd op bestaande normeringen van onder andere het Bouwbesluit, NEN 1814 en het Handboek voor Toegankelijkheid. Daarnaast zijn in onze richtlijnen de kennis en ervaringen verwerkt van onze toegankelijkheidsadvisering van de afgelopen 20 jaar. De combinatie van theorie én praktijk maakt onze richtlijnen uniek. We stellen de richtlijnen regelmatig bij, zodat u gegarandeerd de meest actuele versie heeft.

De richtlijnen kunt u 'gratis' downloaden van de website www.batutrecht.nl.

Toegankelijkheid is gemakkelijk (en goedkoper!) te realiseren als u BAT in een zo vroeg mogelijk stadium inschakelt.

Wilt u meer weten?

Neem gerust contact op. Wij zijn u graag van dienst. U kunt ook contact met ons opnemen voor een (vrijblijvende) offerte over een toegankelijkheidsadvies of -inventarisatie.

Job Haug

Bouw Advies Toegankelijkheid
Sjanghaiidreef 1
3564 JN UTRECHT

tel 06 50 846 154
e-mail batutrecht@telfort.nl
website www.batutrecht.nl